

UCHWAŁA NR IV/38/2024
RADY MIEJSKIEJ W LUBIENIU KUJAWSKIM

z dnia 25 listopada 2024 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubień Kujawski na lata 2024-2030.

Na podstawie art. 18 ust. 2, pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 i poz. 1572), art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283, poz. 858 i poz. 1572) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lubień Kujawski na lata 2024-2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Lubienia Kujawskiego.

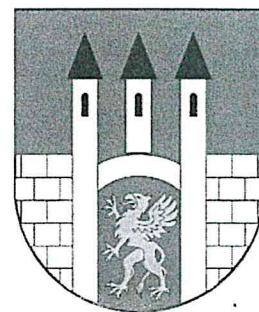
§ 3. 1. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

2. uchwała podlega ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Lubieniu Kujawskim oraz w sposób zwyczajowo przyjęty na tablicy ogłoszeń.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Jolanta Grauman

ZAŁĄCZNIK DO UCHWAŁY NR VI/38/2024
RADY MIEJSKIEJ W LUBIENIU KUJAWSKIM
Z DNIA 25 LISTOPADA 2024R.

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY LUBIEŃ KUJAWSKI
NA LATA 2024-2030

2024

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII.....	5
1. PODSTAWY PRAWNE	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE	6
II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	16
III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE.	
OBSZARY PROBLEMOWE	17
1. UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE	17
2. POTENCJAŁ GOSPODARCZY I PROBLEM BEZROBOCIA.....	25
3. PRZEZWYCIĘŻANIE TRUDNYCH SYTUACJI ŻYCIOWYCH I WSPIERANIE RODZIN...	30
4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROCES STARZENIA SIĘ.....	39
5. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	43
6. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC DOMOWA.....	48
7. EDUKACJA I WYCHOWANIE, OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3.	53
8. KULTURA, SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA	54
9. EKONOMIA SPOŁECZNA I SOLIDARNA	56
10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	59
11. KWESTIA UCHODźCÓW	60
12. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”.....	62
13. ANALIZA SWOT	77
14. WNIOSKI Z DIAGNOZY	81
IV. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	84
V. PROGRAMY I PROJEKTY.....	96
VI. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII.....	97
SPIS TABEL I WYKRESÓW	101

WPROWADZENIE

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi służących na poziomie lokalnym realizacji polityki społecznej. Przedstawia koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji tej polityki, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubień Kujawski została przygotowana na lata 2024-2030. Powstała w Ośrodku Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, poza przedstawicielami sektora pomocy społecznej, przedstawiciele oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy.

Strategia ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie globalnym, europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z sześciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje ogólną charakterystykę gminy, z kolei trzecia część zawiera diagnozę sytuacji społecznej na jej terenie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Ubóstwo i wykluczenie społeczne*;

Potencjał gospodarczy i problem bezrobocia; Przewyciężanie trudnych sytuacji życiowych i wspieranie rodzin, Sytuacja demograficzna i Proces starzenia się, Zdrowie i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc domowa; Edukacja i Wychowanie, Opieka nad dziećmi do lat 3.; Kultura, Sport, Rekreacja i Turystyka; Ekonomia społeczna i solidarna; Bezpieczeństwo publiczne; Kwestia uchodźców.

W czwartej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W piątej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Szósta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Istniejące obecnie ogromne zapotrzebowanie na myślenie i działanie strategiczne wymaga podkreślenia, że przygotowanie strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Za jego skuteczność odpowiedzialni są lokalni politycy, działacze, przedstawiciele instytucji gminnych współpracujący z administracją rządową i samorządową szczebla ponadgminnego, a także z przedstawicielami sektora prywatnego (tzw. „drugiego sektora”) oraz sektora ekonomii społecznej i solidarnej (tzw. „trzeciego sektora”). Tylko bowiem skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubień Kujawski na lata 2024-2030 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,

- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej,
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe,
- ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lubień Kujawski na lata 2024-2030 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu globalnym, europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Przekształćmy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027,
- Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027,
- Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027,

- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030,
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Włocławskim na lata 2016-2025,
- Strategia Rozwoju Gminy Lubień Kujawski na lata 2023-2030 – w opracowaniu.

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju jest przyjętym przez Organizację Narodów Zjednoczonych programem działań, definiującym model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

Dokument obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań. Cele te są następujące: 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie, 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo, 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt, 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie, 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt, 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi, 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie, 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi, 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone przemysłowanie oraz wspierać innowacyjność, 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami, 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu, 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji, 13. Podjąć pilne

działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom, 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony, 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej, 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu, 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Polska perspektywa działań na rzecz Agendy 2030 została sformułowana w **Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**, która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi kraju, wskazując cele i niezbędne działania, instrumenty realizacyjne i kluczowe projekty zapewniające jej wdrożenie. Dokument ustala także system koordynacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki i społeczeństwem.

Strategia przedstawia nowy model rozwoju, tj. rozwój odpowiedzialny, czyli taki, który budując siłę konkurencyjną z wykorzystaniem nowych czynników wzrostu, zapewnia udział i korzyści wszystkim grupom społecznym zamieszkującym różne miejsca naszego kraju. Jednocześnie w nowym modelu potrzeby obecnego pokolenia będą realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń.

Głównym celem wszystkich działań i przedsięwzięć przewidzianych w dokumencie jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji strategii będzie zwiększenie zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat.

Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecią falą nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu uzależniono od podjęcia działań w trzech obszarach strategicznych: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. W każdym z tych obszarów strategicznych zostały określone strategiczne cele rozwojowe, które uzupełniono sprecyzowanymi kierunkami interwencji.

Do celów rozwojowych zaliczono następujące cele: 1. Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji, 2. Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym, 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki, 5. Stworzenie Polski Cyfrowej, 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”, 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, 9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego, 10. Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej, 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku, w którym odzwierciedlenie znajdują określone w filarze „rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony” postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Strategia jest punktem odniesienia dla Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, będąc zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb

rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście ma się przełożyć na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

Jednym z celów dokumentu jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo; wskazano w nim obszary strategicznej interwencji, które otrzymają szczególne wsparcie (tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).

Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. Istotny nacisk położono w niej również na rozwijanie kompetencji administracji publicznej w zakresie prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspierania powiązań pomiędzy lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki. W tym kontekście zakładając zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej, stworzono w dokumencie warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027 określa strategię wykorzystania funduszy europejskich w ramach polityk unijnych: polityki spójności i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce w latach 2021-2027. Budżet dla Polski wynosi 76 mld euro.

Polityka spójności na lata 2021-2027 ma obejmować następujące fundusze: Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) i Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Około 60% funduszy z polityki spójności przekazanych zostanie do programów krajowych, m.in. z obszaru infrastruktury i środowiska, badań i wsparcia innowacyjności, rozwoju cyfrowego. Pozostałe 40% otrzymają programy regionalne w poszczególnych województwach.

Umowa Partnerstwa zakłada kontynuację realizacji dotychczasowych programów krajowych, szesnastu programów regionalnych oraz programów współpracy transgranicznej i transnarodowej.

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 stanowi kolejny etap do dalszego rozwoju społecznego i gospodarczego kraju. Program służy realizacji wsparcia na rzecz m.in. poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.

Cele Programu zakładają: wsparcie samozatrudnienia poprzez udzielanie preferencyjnych pożyczek na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, rozwój potencjału instytucji i służb rynku pracy, wpieranie przedsiębiorców, innych pracodawców oraz ich pracowników w obszarach kluczowych dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, poprawę jakości systemów kształcenia oraz rozwój edukacji włączającej, wspieranie procesu uczenia się przez całe życie, w tym kompetencji cyfrowych osób dorosłych, wsparcie systemu szkolnictwa wyższego, w tym w dostosowaniu oferty do wyzwań związanych z cyfrową i zieloną transformacją, wspieranie instytucji odpowiedzialnych za integrację społeczno-zawodową migrantów, rozwój potencjału instytucji działających w sferze integracji społecznej, usług społecznych i ekonomii społecznej, rozwój opieki nad najmłodszymi dziećmi m.in. poprzez tworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. i podnoszenie kompetencji kadr w tym obszarze zapewnienie równych szans dla osób z niepełnosprawnościami, wsparcie systemu ochrony zdrowia, w tym kształcenie podyplomowe lekarzy, pielęgniarek, położnych oraz innych zawodów związanych z ochroną zdrowia, budowanie potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, rozwój innowacji społecznych i upowszechnianie przetestowanych rozwiązań. Planowany budżet Programu wynosi 21,7 mld zł, a wkład Unii Europejskiej: 18 mld zł.

Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 to program, który obejmuje pomoc żywnościową w formie paczek żywnościowych lub posiłków oraz realizację działań towarzyszących (np. warsztaty, doradztwo), które mają na celu poprawę sytuacji osób potrzebujących i najuboższych. Budżet całego programu wynosi 2,7 mld zł, a wkład Unii Europejskiej 2,4 mld zł.

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027 jest jednym z szesnastu programów regionalnych, określających strategię wykorzystania funduszy unijnych na terenie województw.

Celem programu jest wzmocnienie i efektywne wykorzystanie potencjału gospodarczego i społecznego regionu, sprzyjanie zintegrowanemu, zrównoważonemu i inteligentnemu rozwojowi województwa kujawsko-pomorskiego, ukierunkowanemu na wysoką jakość życia i bezpieczeństwo jego mieszkańców.

Alokacja dla Programu wynosi 1 836 106 331 euro, z czego 1 326 487 384 euro (72,24%) stanowi Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i 509 618 947 euro (27,76%) – Europejski Fundusz Europejski+. Zaplanowano interwencje w ramach 10 priorytetów obejmujących 5 celów polityki:

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030 jest dokumentem, który określa ramy strategiczne dla działań służących dalszemu ograniczaniu ubóstwa, rozwijaniu usług społecznych oraz wspieraniu integracji społecznej.

Głównym celem przyjętej polityki publicznej jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na następujących obszarach: przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie bezdomności, rozwijanie usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, wspieranie osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej oraz wspieranie integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Dokument ustanawiając ramy strategiczne tak dla działań ogólnokrajowych, jak i regionalnych, umożliwia planowanie i realizację przedsięwzięć w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, finansowanych zarówno ze środków krajowych, jak i z funduszy europejskich, przewidzianych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej jest dokumentem służącym realizacji celów dotyczących rozwoju ekonomii społecznej wyznaczonych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz w strategiach zintegrowanych. Dokument porządkuje kierunki interwencji publicznej i działań wpływających na możliwości wykorzystania aktywności podmiotów sektora ekonomii społecznej, w tym spółdzielni, jako instrumentu aktywnej polityki społecznej oraz polityki rozwoju społecznego i lokalnego.

W programie przedstawiono przede wszystkim plany i działania realizowane przez administrację rządową na szczeblu krajowym oraz kompleksową strukturę systemu wsparcia ekonomii społecznej na poziomie regionalnym, z uwzględnieniem roli innych przedstawicieli sektora administracji rządowej, a także jednostek samorządu terytorialnego i sektora ekonomii społecznej i solidarnej.

Działania przewidziane w dokumencie ujęto w czterech obszarach tematycznych: 1. Solidarna wspólnota lokalna (obejmuje priorytety dotyczące rozwoju usług społecznych i włączenie podmiotów ekonomii społecznej w rozwój lokalny), 2. Solidarny rynek pracy (zawiera priorytety dotyczące wspierania reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w jednostkach reintegracyjnych, aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych i starszych w podmiotach ekonomii społecznej oraz tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w przedsiębiorstwach społecznych), 3. Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna (obejmuje priorytety zakładające zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej oraz wsparcie w rozwoju profesjonalizacji i współdziałania podmiotów ekonomii społecznej współpracę międzysektorową), 4. Solidarne społeczeństwo (zawiera priorytety obejmujące kształtowanie wśród młodzieży pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i budowę marki ekonomii społecznej).

Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030 jest dokumentem, który stanowi podstawę polityki społecznej województwa.

Cel strategiczne dokumentu zakładają rozwój usług społecznych, zwiększenie aktywności zawodowej, społecznej i obywatelskiej mieszkańców oraz zwiększenie współpracy instytucji i podmiotów w obszarze włączenia społecznego, a zakres wyznaczonych kierunków działań obejmuje wsparcie osób starszych (usługi opiekuńcze, sieć dziennych placówek wsparcia, telemedycyna, telerehabilitacja,

teleopieka, wolontariat opiekuńczy, pomoc sąsiedzka, usługi transportowe, opieka wytchnieniowa), rodziny (poradnictwo specjalistyczne, edukacja przedszkolna, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, system wsparcia rodzin zastępczych, asystent rodziny, przeciwdziałanie przemocy), dzieci i młodzieży (świetlice / kluby młodzieżowe, zajęcia dodatkowe, koła, kompleksowa pomoc psychiatryczna, streetworkerzy, zapobieganie przemocy, system wsparcia usamodzielniających się), osoby z niepełnosprawnością (specjalistyczne usługi opiekuńcze, usługi asystenckie, mieszkania treningowe, likwidacja barier, telemedycyna, telerehabilitacja, opieka wytchnieniowa, ośrodki wsparcia dziennego), osoby w kryzysie zdrowia psychicznego (centra zdrowia psychicznego, mobilne zespoły specjalistów, wsparcie psychoterapeutyczne, prewencja uzależnień), osób w kryzysie bezdomności i zagrożone bezdomnością (mieszkalnictwo społeczne, system wsparcia osób zadłużonych, programy aktywizujące), kadry pomocy i integracji społecznej (przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu, koordynacja rozwoju usług społecznych, podnoszenie kwalifikacji i kompetencji, rozwój badań, kształtowanie wizerunku, promowanie wyboru profesji pomocowych), zwiększenia aktywizację zawodową, społeczną i obywatelską mieszkańców gminy, w tym osób biernych zawodowo, długotrwale bezrobotnych, w tym z niepełnosprawnościami, niepracujących kobiet, cudzoziemców, osób starszych (oferta wsparcia osób aktywizowanych, aktywizacja opiekunów faktycznych, system kompleksowej aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością), polityka integracyjna cudzoziemców, ekonomia społeczna, wolontariat, zdrowy styl życia, organizacje pozarządowe, łagodzenie zmian klimatycznych, upowszechnianie kultury, poczucie tożsamości regionalnej) oraz rozwój współpracy instytucji i podmiotów w obszarze włączenia społecznego (wzmacnianie aktywności samorządów, partnerstwa lokalne, współpraca instytucji pomocy społecznej z podmiotami innych polityk sektorowych, w tym z obszaru ochrony zdrowia).

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Włocławskim na lata 2016-2025 jest dokumentem wyznaczającym kierunki działań służące rozwiązywaniu problemów społecznych w powiecie.

Cele strategiczne i operacyjne przewidują: wzmocnienie roli Powiatowego Urzędu Pracy jako instytucji wsparcia społecznego, kreującej lokalny rynek pracy w partnerstwie z pracodawcami, samorządem lokalnym i instytucjami rynku pracy

poprzez: prowadzenie edukacji dla potrzeb rynku pracy, kreowanie współpracy instytucjonalnej w celu uzyskania efektu synergii w zakresie aktywizacji lokalnego rynku pracy, doskonalenie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem poprzez rozwój różnorodnych form wsparcia i opieki, w tym rozwój i wspieranie rodzinnej pieczy zastępczej, wspieranie procesu usamodzielniania pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, tworzenie systemu wsparcia rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznych i gospodarczym powiatu poprzez wyrównywanie szans w korzystaniu z praw i obowiązków, jakie przysługują pozostałym obywatelom, zmniejszenie szkód zdrowotnych i skutków społecznych spowodowanych piciem alkoholu, wspieranie i rozwijanie działań na rzecz osób i rodzin będących ofiarami przemocy bądź znajdujących się innej sytuacji kryzysowej.

II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Lubień Kujawski jest gminą miejsko-wiejską, położoną w województwie kujawsko-pomorskim, w powiecie włocławskim. W obrębie powiatu włocławskiego sąsiaduje z gminami Baruchowo, Chocień, Chodecz i Kowal, a dalej z gminami Dąbrowice, Łanięta, Nowe Ostrowy w powiecie kutnowskim, w województwie łódzkim oraz gminą Gostynin w powiecie gostyńskim, w województwie mazowieckim.

Gmina zajmuje powierzchnię 150,21 km², co stanowi 10,52% powierzchni powiatu. W jej skład wchodzi: miasto Lubień Kujawski, 27 sołectw: Antoniewo, Bagno, Beszyn, Bilno, Błędowo, Chojny, Czaple, Działkowo, Gagowy, Gliznowo, Gole, Kaliska, Kanibród, Kłóbka, Kobyla Łąka, Kretkowo, Krzewie, Modlibórz, Morzyce, Narty, Rutkowice, Rzeżewo Małe, Szewo, Świerna, Wiktorowo, Wola Działkowska, Wola Olszowa oraz 59 miejscowości niesołeckich. Obszar gminy położony jest na styku Pojezierza Kujawskiego i Równiny Kutnowskiej nad jeziorem Lubieńskim i rzeką Lubieńką. Lasy zajmują około 5% obszaru gminy. W krajobrazie dominują płaskie i lekko faliste powierzchnie morenowe.

Lubień Kujawski znajduje się ok. 30 km od Włocławka, niespełna 50 km od Płocka, 80 km od Torunia i Konina, 90 km od Łodzi, oraz 130 km dzieli go od stolicy województwa – Bydgoszczy. Dogodne połączenia komunikacyjne zapewnia gminie autostrada A1, droga krajowa nr 91 oraz linia kolejowa nr 18 relacji Kutno – Piła ze stacją kolejową na terenie gminy, w miejscowości Kaliska Kujawskie.

Historię Lubienia Kujawskiego dokumentują zachowane zabytki. Początki miasta sięgają średniowiecza, najprawdopodobniej czasów panowania Kazimierza Wielkiego. Najstarszy zachowany dokument pochodzi z 1539 r.; został wydany przez króla Zygmunta I Starego i przyznawał prawo organizacji dwóch jarmarków rocznie oraz targów w każdą sobotę i niedzielę. Najważniejszymi zabytkami w gminie są: dwór obronny z XIV-XVII w. w Lubieniu Kujawskim, zespoły dworskie z przełomu XVIII i XIX w. w Kamiennej i Lubieniu Kujawskim, neoromański Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa w Lubieniu Kujawskim, zespół kościelny parafii pw. św. Prokopa w Kłóbce z 1880 r., zespół dworski w Kłóbce z końca XIX w. oraz zespół dworski w Rutkowicach z przełomu XIX i XX w.

III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE.

OBSZARY PROBLEMOWE

1. UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Ubóstwo odnosi się do osób, rodzin lub grup, których zasoby – materialne, kulturowe i społeczne są ograniczone w stopniu wykluczającym je z normalnego sposobu życia w kraju, w którym mieszkają. Wyróżnia się dwie postaci ubóstwa: absolutne i relatywne. Ubóstwo absolutne definiowane jest jako niemożność zaspokojenia potrzeb uznawanych za podstawowe, natomiast ubóstwo relatywne jest przedstawiane jako forma nadmiernej nierówności społecznej.

Wykluczenie jest sytuacją oznaczającą niemożność uczestnictwa w życiu społecznym na jego wielu płaszczyznach – w życiu gospodarczym, politycznym i kulturowym poprzez brak dostępu do zasobów, dóbr i instytucji lub ograniczenie praw. Wykluczenie dotyka i może dotykać m.in. osoby w kryzysie bezdomności, starsze, samotne, z niepełnosprawnościami, w konflikcie z prawem, naruszające normy społeczne, ubogie, o ograniczonym dostępie do informacji.

Działania przeciwdziałające ubóstwu i wykluczeniu zawarte są m.in. w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030". Głównym ich założeniem jest tworzenie dla ludzi borykających się z ubóstwem i wykluczeniem perspektyw, szans i sposobności oraz zasobów, które przywrócą im możliwości pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Dla efektywnego podjęcia działań zaradczych istotne jest ustalenie źródeł problemu, a te w przypadku ubóstwa znajdują się zarówno w czynnikach ekonomicznych, jak i pozaekonomicznych. W literaturze przedmiotu przyczyny ubóstwa są podzielone na trzy grupy: osobowe, subiektywne oraz obiektywno-strukturalne. Przyczyny należące do pierwszej grupy są niezależne od jednostki i zalicza się do nich kalectwo, niepełnosprawność umysłową i fizyczną, choroby długotrwałe czy podeszły wiek. Osoby znajdujące się w tej grupie trafiły tam m.in. poprzez wady wrodzone, choroby czy w wyniku tragicznych zdarzeń losowych i nie są w stanie zapewnić sobie minimum egzystencji oraz brać swobodnego udziału w życiu społecznym. Druga grupa to obszar czynników subiektywnych, do której należą przyczyny zależne od jednostki. Zaliczamy do niej postawy i cechy charakteru osób dotkniętych przez ubóstwo, a są to m.in.: odmienny system

wartości od powszechnie obowiązującego w danej społeczności, brak zasad, niechęć do pracy, a także do nauki, nieuczciwość, niezaradność i niegospodarność, lenistwo. Grupa trzecia to przyczyny obiektywno-strukturalne – niezależne od woli jednostki czy grupy. Zalicza się do niej pomoc udzielaną przez państwo, gdyż poprzez świadczenia socjalne lub inne działania społeczeństwo może także utracić motywację do pracy i kształcenia się.

Ubóstwo i wykluczenie mogą mieć podobne przyczyny, zwykle różnorodne występujące na poziomie bliższym jednostce i rodzinie oraz odnoszące się do całych społeczeństw. Zagrożeniami są m.in.: starość, niepełnosprawność, choroby, śmierć w rodzinie, rozwód, konflikt z prawem, wychowanie się w rodzinie dysfunkcyjnej, z niskimi zasobami materialnymi i kulturowymi; dyskryminujące zachowania w miejscu pracy, zderzenie z negatywnymi stereotypami (z uwagi na płeć, pochodzenie, religię, kolor skóry).

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2020 r. poniżej minimum egzystencji żyło prawie 2 mln Polaków. W latach 2021-2022 skrajne ubóstwo dotykało 4,7% obywateli, co stanowi 1,8 mln osób. Ubóstwo relatywne zmniejszyło się z 12,2% w 2021 r. do 11,8% w 2022 r.; w tej sytuacji było 4,5 mln osób w 2022 r.

W 2022 r. ubóstwo skrajne dzieci wzrosło z 5,3% w 2021 r. do 5,7% w 2022 r., osiągając liczbę 396 tys. Ubóstwo relatywne dzieci było na podobnym poziomie jak w 2021 r. i wyniosło 14,1%, co stanowiło 980 tys. dzieci.

Ubóstwo skrajne seniorów nieznacznie wzrosło w 2022 r. – z 3,8% do 3,9%, co stanowiło ok. 287 tys. osób. Ubóstwo skrajne ma więc nieco mniejszą skalę wśród osób starszych niż wśród dzieci. Ubóstwo relatywne seniorów nie zmieniło się w 2022 r. i wynosiło 9,8%; było to około 721 tys. osób.

W latach 2021-2022 ubóstwo skrajne w gospodarstwach domowych z co najmniej jedną osobą z niepełnosprawnością zmniejszyło się z 7,2% do 6,7%, natomiast w przypadku gospodarstw domowych z dziećmi z orzeczoną niepełnosprawnością ubóstwo skrajne wzrosło z 5,2% do 6,5%.

Ubóstwo skrajne w rodzinach utrzymujących się głównie z pracy nieco wzrosło z 4,3% w 2021 r. do 4,5% w 2022 r., natomiast relatywne nieco spadło – z 11,6% w 2021 r. do 11,5% w 2022 r.

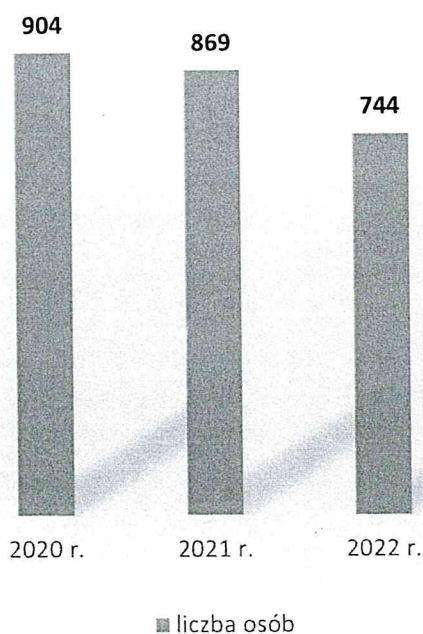
Podsumowując, mimo że lata 2020-2022 to czas pandemii COVID-19 i wojny w Ukrainie, wysokiej inflacji, znaczącego wzrostu cen prądu, paliw, ciepła i żywności, nie nastąpiły zmiany w zasięgu ubóstwa skrajnego i relatywnego;

mamy do czynienia z pewnego rodzaju stagnacją – ani się nie pogorszyło, ani też nie poprawiło. Najpewniej jest to efekt decyzji o charakterze politycznym, tj. wprowadzenia programów wsparcia i dodatków osłonowych. Gdyby w przyszłości nastąpiło ich ograniczenie lub likwidacja można spodziewać się wzrostu zapotrzebowania na świadczenia pomocy społecznej.

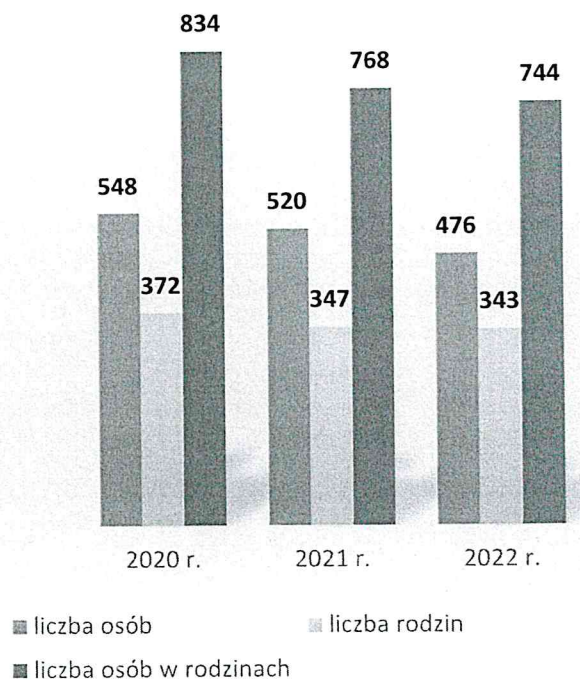
W latach 2020-2022 r. liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminie Lubień Kujawski, zmniejszała się z roku na rok (904 w 2020 r., 869 w 2021 r., 744 w 2022 r.). Stale spadała również liczba osób w rodzinach, które otrzymały świadczenie (z 834 w 2020 r. do 744 w 2022 r.), świadczenie pieniężne (z 548 w 2020 r. do 476 w 2022 r.) i niepieniężne (z 372 w 2020 r. do 343 w 2022 r.) podobnie, jak liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy (z 518 w 2020 r. do 343 w 2022 r.). Warto dodać, że w 2023 r. trend spadkowy odbiorców świadczeń pieniężnych i niepieniężnych utrzymał się (odpowiednio 416 i 449 osób w rodzinach).

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie i powodów przyznawania wsparcia.

Wykres 1. Osoby w gminie, którym w latach 2020-2022 udzielono pomocy i wsparcia

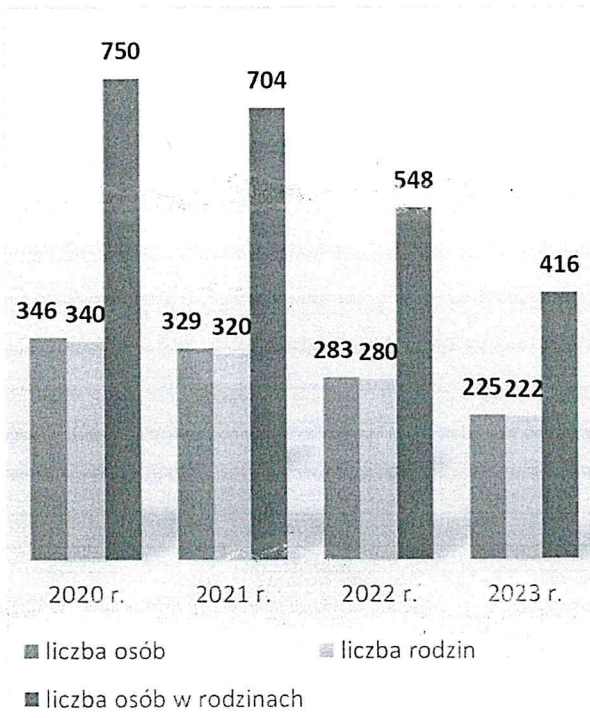

Wykres 2. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2020-2022 przyznano świadczenie

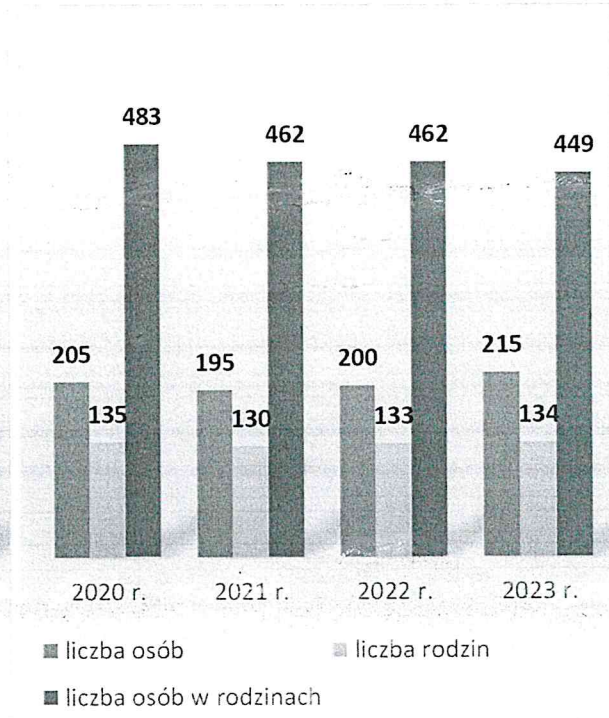

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim.

Wykres 3. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2020-2023 przyznano świadczenie pieniężne

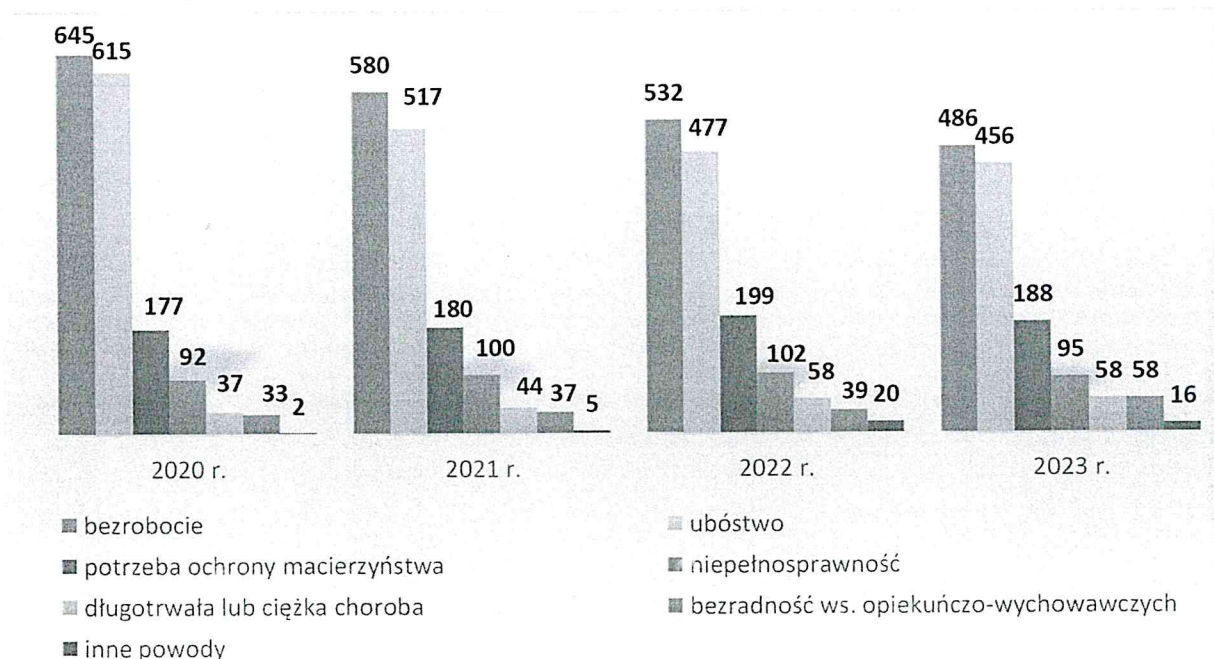

Wykres 4. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2020-2023 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim.

Wykres 5. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2020-2023 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w latach 2020-2023 najliczniejsze grupy stanowiły rodziny dotknięte bezrobociem, żyjące w ubóstwie, wymagające ochrony macierzyństwa i wielodzietności, dotknięte niepełnosprawnością oraz długotrwałą lub ciężką chorobą.

W analizowanym okresie systematycznie spadała liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie z powodu bezrobocia (z 645 w 2020 r. do 486 w 2023 r.) i ubóstwa (z 615 w 2020 r. do 456 w 2023 r.). W latach 2020-2022 stale rosła liczba beneficjentów wymagających ochrony macierzyństwa i wielodzietności (z 177 w 2020 r. do 199 w 2022 r.), dotkniętych niepełnosprawnością (z 92 w 2020 r. do 102 w 2022 r.), długotrwałą lub ciężką chorobą (z 37 w 2020 r. do 58 w 2022 r.) oraz doświadczających bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (z 33 w 2020 r. do 39 w 2022 r.). Rok 2023 przyniósł spadek liczby osób w rodzinach wymagających wsparcia w związku z potrzebą ochrony macierzyństwa i wielodzietności (do 188) i niepełnosprawnością (do 95), na tym samym poziomie utrzymała się liczba osób w rodzinach dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą (58), a wzrosła liczba osób w rodzinach z trudnościami w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (do 58).

Według badań Głównego Urzędu Statystycznego w Polsce w 2022 r. na najem lokali mieszkalnych oraz tymczasowych pomieszczeń z mieszkaniowego zasobu gminy oczekiwało 126 tys. gospodarstw domowych, w tym na najem socjalny w ramach realizacji wyroków eksmisyjnych oczekiwało 40 tys. gospodarstw domowych, a na najem tymczasowych pomieszczeń 16,5 tys.

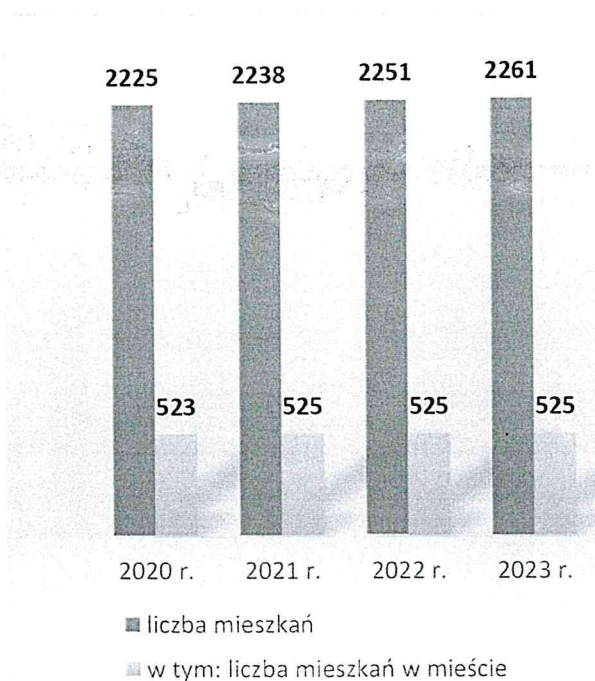
Z ogólnopolskich badań zamówionych przez Habitat for Humanity wynika, że 21% respondentów wskazywało jako problem brak możliwości przeprowadzenia remontu mieszkania, 19% problemy z niedostatecznym ogrzaniem mieszkania, 18% deklaruowało brak możliwości zamiany mieszkania na lepsze, bardziej odpowiednie do potrzeb, a 11% wskazywało na niemożność samodzielnego zamieszkania we własnym lub wynajętym mieszkaniu.

Polska ma jeden z najniższych wskaźników liczby mieszkań na 1.000 mieszkańców (392) wśród krajów Unii Europejskiej. Z danych Eurostatu wynika z kolei, że na każdego mieszkańca Polski przypada 1,2 pokoju – to jeden z najgorszych wyników wśród krajów Wspólnoty. Blisko 37% Polaków mieszka w przeludnionych mieszkaniach.

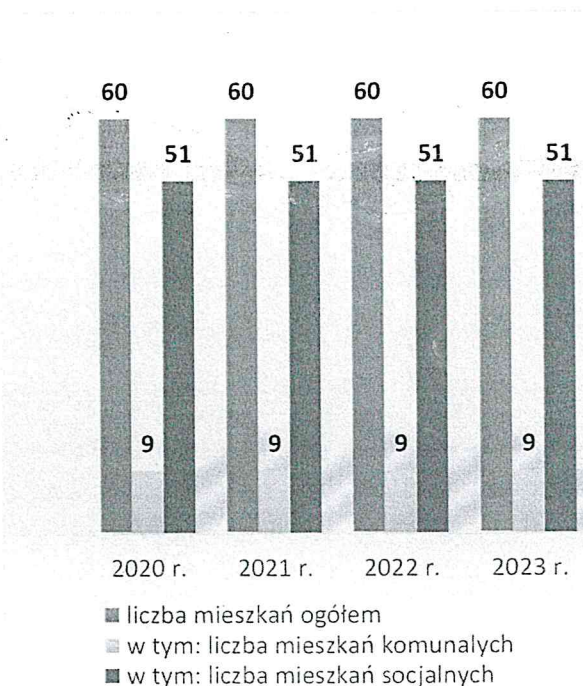
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2020-2023 liczba mieszkań w gminie stale zwiększała się (z 2.225 w 2020 r. do 2.261 w 2023 r.). Z kolei z informacji Urzędu Miejskiego w Lubieniu Kujawskim wynika, że w latach 2020-2023 liczba mieszkań pozostających w zasobach gminy utrzymywała się na tym samym poziomie (60), w tym liczba mieszkań komunalnych (9) i socjalnych (51).

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 6. Mieszkania w gminie w latach 2020-2023

Wykres 7. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2020-2023

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Miejski w Lubieniu Kujawskim.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2022 r. większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki i centralnego ogrzewania. Do sieci wodociągowej podłączonych było 95,4% mieszkań w mieście i 87,4% na terenie wiejskim gminy, ustęp spłukiwany i łazienkę posiadało odpowiednio 93,7% i 91% mieszkań w mieście oraz odpowiednio 75,9% i 71% na wsi, a centralne ogrzewanie 79,4% mieszkań w mieście i 77,2% na obszarze wiejskim gminy. Z kolei do sieci gazowej podłączonych było jedynie 11% mieszkań w mieście i zaledwie 0,6% na terenie wiejskim gminy.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe (dodatków energetycznych nie przyznawano). Są to świadczenia pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy. W 2022 r. dodatkowo, w ramach tarczy antyinflacyjnej, wypłacano dodatek osłonowy dla gospodarstw domowych mających szczególne problemy w związku ze znaczącym wzrostem cen towarów i usług, zwłaszcza cen energii elektrycznej i paliw oraz dodatek węglowy i z tytułu wykorzystania niektórych źródeł ciepła (zakup peletu drzewnego, drewna kawałkowego i innych rodzajów biomasy oraz gazu skroplonego LPG lub oleju opałowego). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe, energetyczne i osłonowe przyznane w gminie w latach 2020-2023

	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	18	17	20	16
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	6.606	5.214	8.843	6.256
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki osłonowe	X	X		
wartość przyznanych dodatków osłonowych (w zł)	X	X	859.086	
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki węglowe	X	X	2.135	
wartość przyznanych dodatków węglowych (w zł)	X	X		
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatek z tytułu wykorzystania niektórych źródeł ciepła	X	X		
wartość przyznanych dodatków z tytułu wykorzystania niektórych źródeł ciepła	X	X		

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim.

Problem ubóstwa i wykluczenia w szczególny sposób dotyka osoby będące w kryzysie bezdomności. Bezdomność wynika z wielu, często nakładających się na siebie przyczyn – zwykle jest to rozpad rodziny, uzależnienia, brak pracy, przemoc w rodzinie, zadłużenia i eksmisja, nierzadko zaburzenia osobowości.

Z „Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych”, które odbyło się w nocy z 13 na 14 lutego 2019 r., wynika, że w Polsce z problemem bezdomności zmagają się ok. 30,3 tys. osób – 82,1% stanowią mężczyźni, 14,6% kobiety, a pozostałe 3,3% dzieci. Zdecydowana większość z nich – 80% – przebywa w różnego rodzaju

placówkach, a blisko 20% w miejscach niemieszkalnych, czyli np. w pustostanach, altanach działkowych, garażach. Ostatnie badania wykazały, że coraz częściej bezdomnością zagrożeni się młodzi ludzie opuszczający placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej, młodzieżowe ośrodki wychowawcze oraz młodzież z rodzin defaworyzowanych. Organizacje pozarządowe oceniają, że w latach 2020-2022 problem bezdomności mógł dotyczyć znacznie większej liczby osób, a to za sprawą wojny w Ukrainie oraz wzrostu kosztów utrzymania mieszkania, niemniej to jedynie przypuszczenia, bowiem nie ma nowszych badań.

Udzielanie schronienia, zapewnianie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom w kryzysie bezdomności to zadanie własne gmin. Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób w kryzysie bezdomności i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Lubień Kujawski zjawisko bezdomności występuje, a pomoc osobom nim zagrożonym i dotkniętym świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim. Osobom w kryzysie bezdomności udzielane są świadczenia pomocy społecznej w formie zasiłków celowych, okresowych i stałych, a także są one kierowane do placówek zapewniających schronienie.

W latach 2021-2023 pomocą społeczną w gminie z powodu bezdomności objęto 1 osobę. W latach 2022-2023 otrzymała ona pomoc w formie schronienia. Koszt utrzymania w schronisku z usługami opiekuńczymi wyniósł 16.575 zł w 2022 r. i 23.380 zł w 2023 r. Gmina ma podpisaną umowę z Brodnickim Centrum Caritas im. bpa Jana Chrapka, Caritas Diecezji Toruńskiej (ul. Gajdy 3, 87-300 Brodnica), prowadzącym Schronisko dla Osób Bezdomnych i Zagrożonych Bezdomnością z usługami opiekuńczymi.

Jedną z form wykluczenia jest wkluczenie komunikacyjne. Jest ono przeszkodą w realizacji konstytucyjnych praw i wolności obywatelskich, przy czym określanie potrzeb w zakresie komunikacji i zaspokajanie ich leży obecnie w gestii samorządów. Warto wyjaśnić, iż problem definiowany jako prawa i wolności obywatelskie ma bardzo przyziemny aspekt, a mianowicie są to utrudnienia w dojeździe do pracy, niemożność dotarcia do placówki służby zdrowia w razie choroby, do instytucji gminnych w razie potrzeby skorzystania z jakiejś formy pomocy, do placówek wsparcia dziennego i samopomocy (np. dziennego domu

pobytu, klubu seniora, klubu AA, placówek kulturalnych, jak np. biblioteka. Problem dotyka szczególnie mieszkańców mniejszych miejscowości a nasilił się w okresie pandemii Covid-19 wobec bankructw części przewoźników i zmniejszenia liczby tras, przystanków oraz częstotliwości kursów.

Do 2019 r. w Polsce dominowały przewozy uruchamiane przez przewoźników komercyjnych. Jednostki samorządu terytorialnego nie podejmowały się organizacji przewozów o charakterze użyteczności publicznej, argumentując swoje decyzje brakiem wsparcia finansowego na uruchomienie takich przewozów. W celu zachęcenia samorządów do organizacji połączeń autobusowych, resort infrastruktury przygotował mechanizmy wsparcia finansowego, które zawarte są w ustawie z dnia 16 maja 2019 r. o Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej. Przepisy ustawy weszły w życie z dniem 18 lipca 2019 r. Fundusz jest pierwszym na tak dużą skalę narzędziem wsparcia finansowego jednostek samorządu terytorialnego w organizacji publicznego transportu zbiorowego, choć nie ma obecnie danych, na ile realnie przełożyło się to na likwidację wykluczenia komunikacyjnego.

W gminie Lubień Kujawski usługi w zakresie lokalnego transportu zbiorowego świadczy Kujawsko – Pomorski Transport Samochodowy. Ocenia się, że dobre połączenia komunikacyjne mają mieszkańcy miejscowości: Lubień Kujawski, Kaliska i Kłóbka, natomiast trudności w dostępie do komunikacji publicznej doświadczają mieszkańcy pozostałych miejscowości gminy.

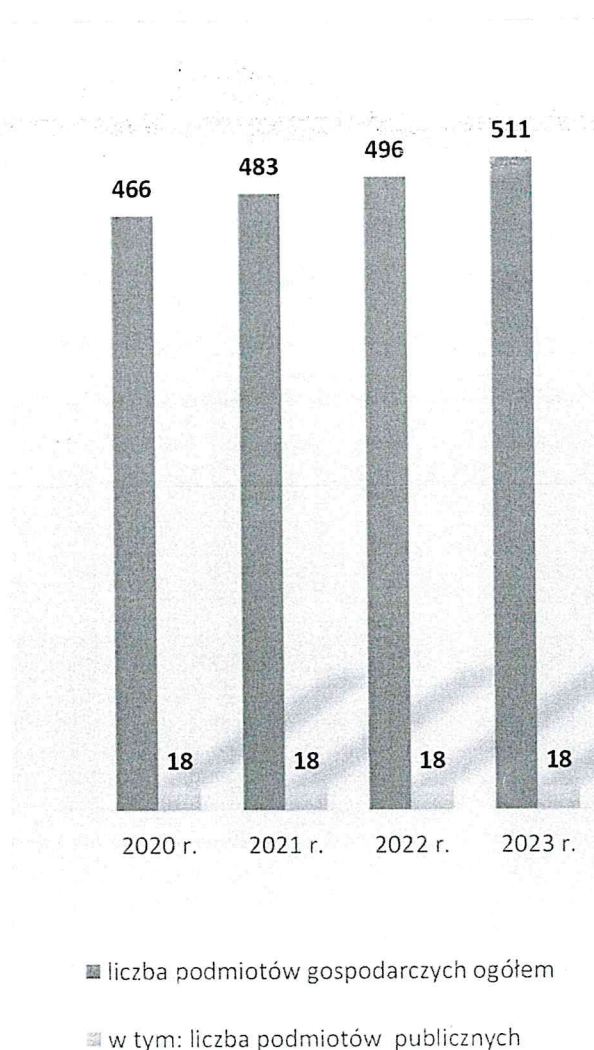
2. POTENCJAŁ GOSPODARCZY I PROBLEM BEZROBOCIA

Gmina Lubień Kujawski jest gminą o charakterze rolniczym. W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne, które stanowią 87% (13.126 ha) ogólnej powierzchni gminy, a lasy i grunty leśne zajmują 5% (756 ha) powierzchni. W gminie występują wartościowe, objęte ochroną kompleksy o wysokich klasach bonitacyjnych stanowiące około 69% wszystkich użytków rolnych, a także złoża soli kamiennej, gliny piaszczystej, piasków i żwirów oraz liczne złoża torfu.

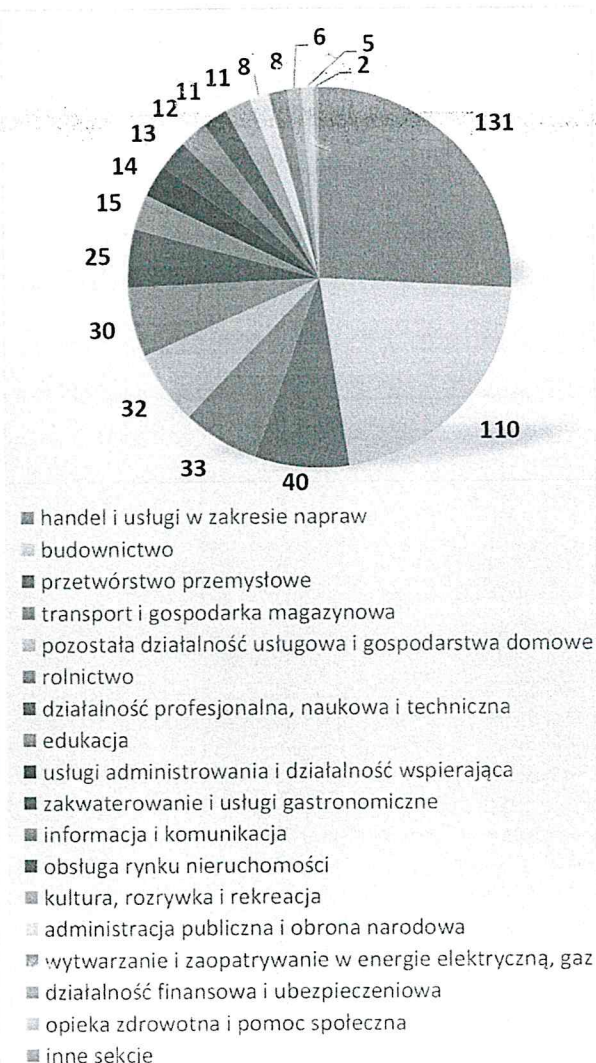
Z danych Powszechnego Spisu Rolnego 2020 wynika, że w gminie Lubień Kujawski znajdowało się 728 gospodarstw rolnych, z czego 725 gospodarstw indywidualnych. Przeważały gospodarstwa duże o powierzchni 15 ha i więcej (231). Spośród gospodarstw rolnych w gminie, 668 prowadziło sprzedaż swoich produktów, natomiast 70 działało wyłącznie na własne potrzeby.

Rozwojowi gospodarki sprzyjają tereny inwestycyjne oraz korzystny układ komunikacyjny. W latach 2020-2023 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie zwiększała się z roku na rok (z 466 w 2020 r. do 511 w 2023 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych. W 2023 r. najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie działało w takich branżach, jak: handel i usługi w zakresie napraw (131 podmiotów) i budownictwo (110). Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2020-2023

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2023 r.

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

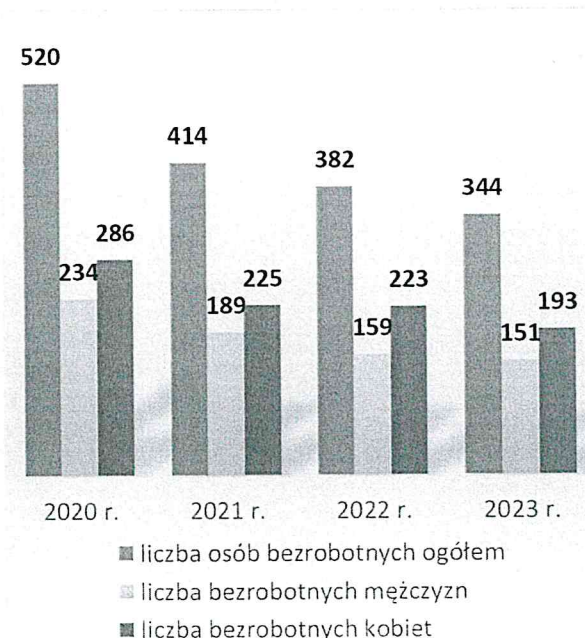
Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec lat 2022-2023 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Lubień Kujawski wyniosła odpowiednio 2.526 i 2.554 osoby, w tym odpowiednio 1.078 i 1.120 kobiet. Średnia wieku pracujących wynosiła w każdym roku 42,6 lat (42,8 mężczyźni, 42,3 kobiety w 2022 r. i 42,9 mężczyźni i 42,1 kobiety w 2023 r.).

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w latach 2020-2023 liczba osób bezrobotnych w gminie zmniejszała się z roku na rok (z 520 w 2020 r. do 344 w 2023 r.). Wśród osób pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety (286 w 2020 r., 225 w 2021 r., 223 w 2022 r., 193 w 2023 r.). Udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym był dość wysoki i stale zmniejszał się (12,6% w 2020 r., 10,1% w 2021 r., 9,5% w 2022 r., 8,7% w 2023 r.). Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2022-2023

Wykres 11. w gminie według płci w latach 2020-2023

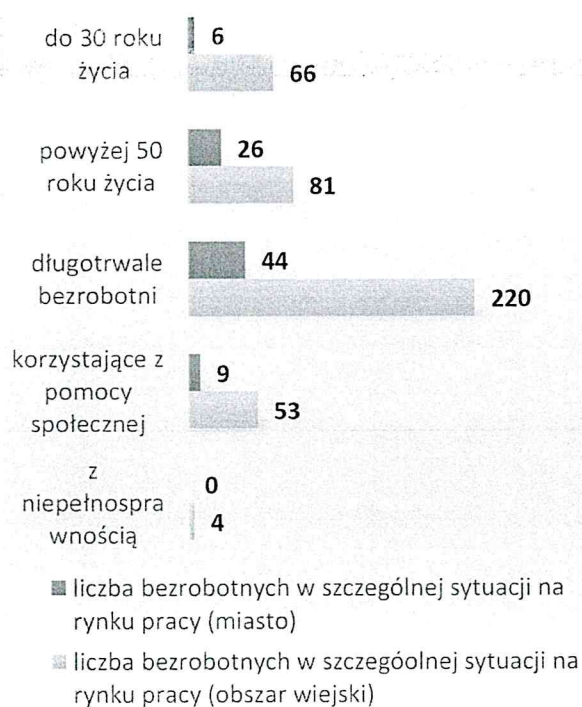
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

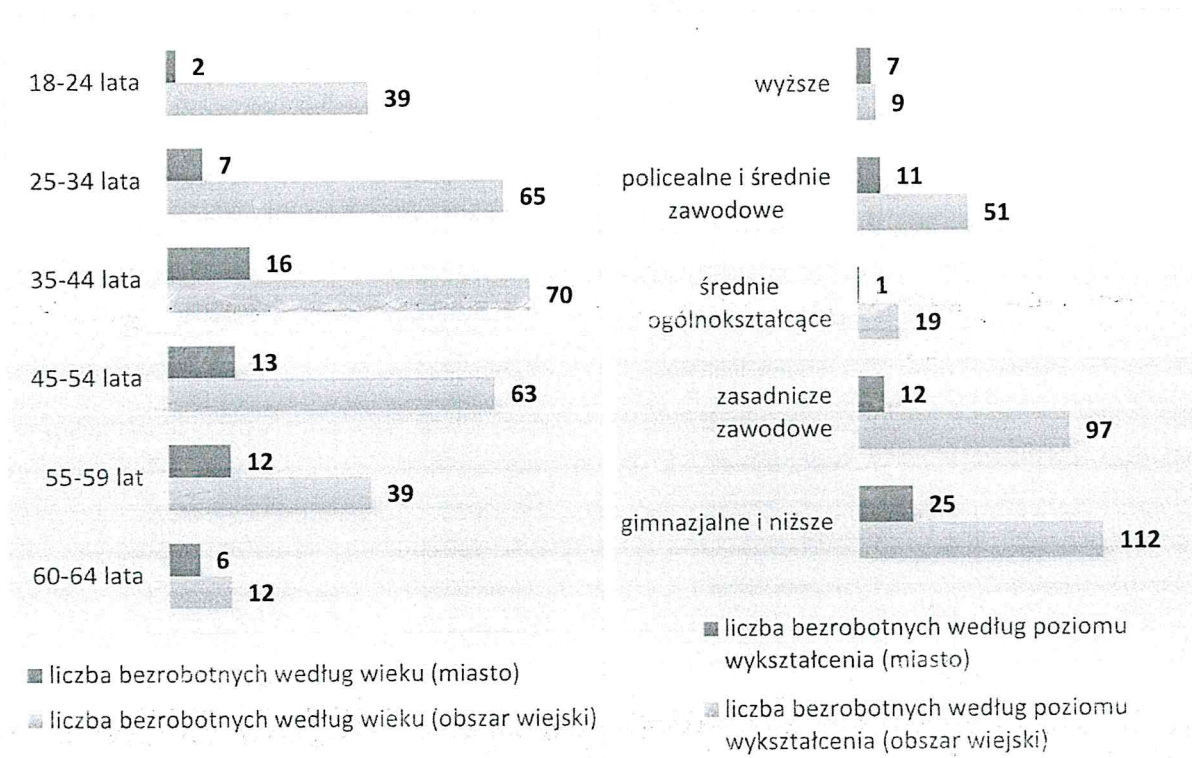
*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

Z informacji Powiatowego Urzędu Pracy we Włocławku wynika, że na koniec 2023 r. wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 35-44 lata (86 osób, w tym 51 kobiet), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, powyżej 24 miesięcy (143 osoby, w tym 94 kobiety), a także osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (137 osób w tym 68 kobiet).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie na zamieszkujących miasto i obszar wiejski, znajdujących się w szczególnej sytuacji oraz według wieku, czasu pozostawania bez pracy i poziomu wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 12-15. Bezrobotni w gminie na koniec 2023 r. w szczególnej sytuacji na rynku pracy, według czasu pozostawania bez pracy, wieku oraz poziomu wykształcenia

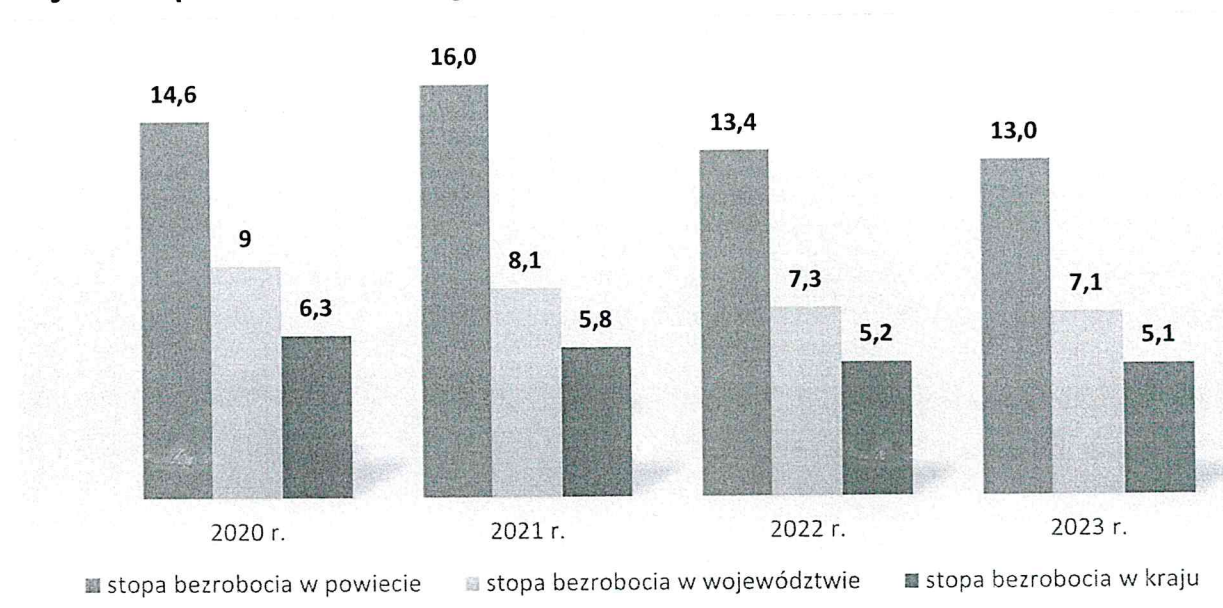

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy we Włocławku.

W latach 2020-2022 stopa bezrobocia w powiecie włocławskim była znacznie wyższa niż w województwie kujawsko-pomorskim i w kraju. W 2023 r. tendencja ta utrzymała się. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 16. Stopa bezrobocia w powiecie włocławskim, w województwie kujawsko-pomorskim i w kraju w latach 2020-2023 (w %)

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Analizując dobre informacje o malejących wskaźnikach bezrobocia w całym kraju warto zwrócić uwagę, iż o rzeczywistej kondycji rynku pracy świadczy stan zatrudnienia i bierności zawodowej.

Bierni zawodowo to osoby, które nie miały zatrudnienia, nie szukały go i nie były gotowe do podjęcia żadnej zawodowej aktywności. Powodów bierności zawodowej jest kilka, przy czym ekonomiści i eksperci najczęściej wymieniają wyższe świadczenia socjalne jako element, który wiele osób zdolnych do podjęcia pracy zniechęca do jakiegokolwiek aktywności, obniżenie wieku emerytalnego, które dezaktywowało dużą grupę osób oraz przyczyny kulturowe – w Polsce dla znacznej grupy obywateli praca nie jest wartością, pracują tylko ci, którzy muszą, by przeżyć.

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w 2021 r. wykazało, że biernych zawodowo w Polsce było ponad 13 mln obywateli (przy ok. 17 mln aktywnych), w tym ponad 1/3 to osoby w wieku produkcyjnym. Aktualne badanie wykazało, że zbiorowość osób biernych zawodowo zmniejszyła się do 10 mln obywateli.

Poważnym problemem jawi się również zjawisko zwane NEET (ang. not in employment education or training), określające młodzież pozostającą poza sferą zatrudnienia i edukacji, czyli tych, którzy nie uczą się i nie pracują. Według danych Eurostatu młodzi ludzie w wieku 20-34 lata niepracujący i nieuczący się stanowią ponad 16% swojej grupy wiekowej.

Osobnym zagadnieniem jest tzw. „szara strefa” – osoby pracujące bez rejestracji. Praca nierejestrowana stanowi stały element polskiego rynku pracy. Według badań Głównego Urzędu Statystycznego, w 2022 r. 2,0% wszystkich pracujących osób pracowało przynajmniej raz poza formalną gospodarką. Badania mówią o 342 tys. pracujących bez rejestracji. Najpewniej jest to liczba mocno niedoszacowana, dlatego że badanie nie uwzględnia pracy wykonywanej przez tzw. imigrantów krótkookresowych oraz pracy wykonywanej za granicą.

3. PRZEZWYCIĘŻANIE TRUDNYCH SYTUACJI ŻYCIOWYCH I WSPIERANIE RODZIN

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających

do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiania im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej). Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to z kolei zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji (art. 2 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

W gminie Lubień Kujawski zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o Karcie Dużej Rodziny, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci i ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, ustawa o dodatkach mieszkaniowych oraz ustawa – Prawo energetyczne.

W 2023 r. kadre OPS-u stanowiło 12 osób, w tym kierownik, 3 pracowników socjalnych oraz 8 pozostałych pracowników. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w OPS-ie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Kadra OPS-u w 2023 r.

	liczba osób
kadra kierownicza	1
pracownicy socjalni	3
referent ds. świadczeń rodzinnych	1
starszy referent ds. administracyjnych	1
opiekunki domowe	2
opiekunki w Dziennym Domu Senior+,	2
instruktor ds. oświatowo-kulturalnych	1
osoba sprzątająca	1

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim.

W analizowanym roku Ośrodek nie spełniał wynikającego z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązku zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców lub 50 rodzin na 1 pracownika socjalnego, nie mniej niż 3 pracowników.

W 2022 r. wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie były niższe niż w latach 2020-2021 (14.286.083 zł w 2020 r., 14.557.336 zł w 2021 r., 12.418.521 zł w 2022 r.). Przyczynił się do tego głównie spadek wydatków na świadczenia wychowawcze (z 6.872.934 zł w 2020 r., do 2.753.795 zł w 2022 r.) – stało się tak za sprawą przeniesienia realizacji tego świadczenia do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2020-2023

rozdziały	wysokość wydatków (w zł)			
	w 2020 r.	w 2021 r.	w 2022 r.	w 2023 r
ogółem	14.286.083	14.557.336	12.418.521	
w tym w budżecie OPS-u	13.595.226	14.113.594	12.418.521	
	ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	1.000	1.000	1.000	
przeciwdziałanie alkoholizmowi	99.000	99.000	121.281	
	pomoc społeczna			
domy pomocy społecznej	424.321	474.839	547.724	
ośrodki wsparcia	109.686	150.000	0	
składki na ubezpieczenia zdrowotne	21.255	20.838	23.738	
zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	1.094.106	1.406.641	889.717	
dotatki mieszkaniowe	38.255	37.752	43.549	
zasiłki stałe	240.609	242.751	279.437	
Ośrodek Pomocy Społecznej	330.178	413.583	790.952	
usługi opiekuńcze i specjalistyczne	252.291	285.916	258.095	
usługi opiekuńcze				
pomoc w zakresie dożywiania	112.180	110.500	137.017	
usuwanie skutków klęsk żywiołowych	0	0	108.800	
pozostała działalność	195.000	190.962	1.328.598	
	edukacyjna opieka wychowawcza			
pomoc materialna dla uczniów	508.728	342.838	421.789	
	rodzina			
świadczenie wychowawcze	6.872.934	6.661.414	2.753.795	
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	2.966.343	3.025.973	3.258.796	
wspieranie rodziny	247.409	0	0	
tworzenie i funkcjonowanie żłobków	716.336	895.604	1.198.160	
rodziny zastępcze	0	136.093	0	
składki na ubezpieczenie zdrowotne				
opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne	54.420	61.632	256.073	

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim.

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez OPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2020-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2020-2023

formy świadczeń	liczba osób, którym przyznano świadczenie				kwota świadczeń				
	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	
pieniężne	zasiłek stały	39	38	44	42	247.609	242.751	275.821	270.630
	zasiłek okresowy	255	239	214	181	1.007.347	949.657	888.872	755.901
	zasiłek celowy	152	190	111	101	86.761	67.691	52.285	40.320
	posiłek	189	167	175	175	46.746	76.426	128.715	149.655
	schronienie	0	0	1	1	0	0	16.575	23.380
	ubranie	0	0	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	0	1	5	4	0	3.800	18.387	19.150
	odpłatność gminy								
niepieniężne	za pobyt w domu pomocy społecznej	14	12	21	20	424.321	474.839	548.553	784.732
	usługi opiekuńcze	17	17	21	24	85.959	66.316	84.617	63.758
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób	10	10	11	12	166.332	219.600	257.823	455.202
	z zaburzeniami i psychicznymi								
	poradnictwo specjalistyczne	0*	0*	0*	0*	X	X	X	X
	praca socjalna	258*	243*	279*	239*	X	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	0*	X	X	X	X
usługi	kontrakt socjalny	0	18	6	2	X	X	X	X
	projekt socjalny	0	80	75	0	X	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim.

Pośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2020-2023 były zasiłek okresowy. Przysługuje on w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

W latach 2020-2023 liczba osób objętych zasiłkiem okresowym stale zmniejszała się (z 255 w 2020 r. do 181 w 2023 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu”. Program na lata 2019-2023 zakłada wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, z niepełnosprawnością, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. W ramach Programu mogą być także posiłki dowożone osobom dorosłym, w tym osobom niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), niebędącym w stanie przygotować sobie codziennie gorącego posiłku. W latach 2021-2023 liczba osób objętych posiłkiem była niższa niż w 2020 r. (189 w 2020 r., 167 w 2021 r., po 175 w latach 2022-2023).

Warto dodać, że OPS współpracuje z Caritas w realizacji współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa na lata 2014-2020. Pomoc w formie żywności kierowana jest do osób i rodzin o niskich dochodach. W 2023 r. objęto nią 517 osób.

Wśród usług kluczową rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Liczba rodzin objętych pracą socjalną ulegała wahaniom (258 w 2020 r., 243 w 2021 r., 279 w 2022 r., 239 w 2023 r.).

Ważną rolę wśród usług odgrywały usługi opiekuńcze (dla po 17 osób w latach 2020-2021, 21 w 2022 r., 24 w 2023 r.) oraz specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi (dla 10 osób w latach 2020-2021, 11 w 2022 r., 12 w 2023 r.).

W latach 2020-2023 gmina ponosiła również odpłatność za pobyt w pieczy zastępczej. W latach 2022-2023 liczba dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej była wyższa niż w latach 2020-2021 (po 6 w 2020-2021, 10 w 2022 r.,

11 w 2023 r.). Dane szczegółowe na temat dzieci z gminy w pieczy zastępczej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Dzieci z gminy w pieczy zastępczej w latach 2020-2023

dzieci w pieczy zastępczej	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej ogółem	6	6	10	11
w tym: liczba dzieci w rodzinie zastępczej	2	2	3	2
liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	4	4	7	9
odpłatność gminy za pobyt dzieci w pieczy zastępczej (w zł)	140.911	136.093	156.985	

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim.

W latach 2020-2022 OPS wypłacał świadczenia wychowawcze. Ich liczba w 2022 r. była niższa niż w latach wcześniejszych z uwagi na przeniesienie realizacji tego świadczenia do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (13.742 w 2020 r., 13.401 w 2021 r., 5.490 w 2022 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Świadczenia wychowawcze przyznane w gminie w latach 2020-2022

świadczenia wychowawcze	2020 r.	2021 r.	2022 r.
liczba przyznanych świadczeń	13.742	13.401	5.490
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	694	754	
kwota przyznanych świadczeń (w zł)	6.817.981	6.661.413	2.744.605

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim.

W latach 2020-2023 Ośrodek zajmował się także przyznawaniem świadczeń rodzinnych, których ogólna liczba stale zmniejszała się (z 11.261 w 2020 r. do 8.549 w 2023 r.), podobnie jak liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków (z 8.797 w 2020 r. do 6.151 w 2023 r.). Uwagę zwraca wzrost w 2023 r. liczby przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych (do 1.627) oraz stały wzrost liczby świadczeń pielęgnacyjnych (z 440 w 2020 r. do 577 w 202 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2020-2023

	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych				
liczba świadczeń	8.797	7.843	7.254	6.151
zasiłek pielęgnacyjny				
liczba świadczeń	1.554	1.512	1.529	1.627
świadczenia pielęgnacyjne				
liczba świadczeń	440	538	560	577
specjalny zasiłek opiekuńczy				
liczba świadczeń	119	72	36	17
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka				
liczba świadczeń	41	37	35	22
świadczenie rodzicielskie				
liczba świadczeń	310	316	324	155
ogółem				
liczba świadczeń	11.261	10.318	9.738	8.549

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim.

W latach 2020-2021 Ośrodek przyznawał także zasiłek dla opiekunów osób z niepełnosprawnością. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r., poz. 1548 ze zm.)) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W latach 2020-2021 OPS wypłacił odpowiednio 24 i 9 zasiłków dla opiekuna na łączną kwotę odpowiednio 14.880 i 5.240 zł.

Kolejną formę pomocy udzielanej przez OPS stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W 2023 r. liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, była niższa niż w latach 2020-2022 (po 28 w latach 2020-2021, 23 w 2022 r., 17 w 2023 r.), podobnie jak liczba wydanych świadczeń (592 w 2020 r., 588 w 2021 r., 536 w 2022 r., 404 w 2023 r.), Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2020-2023

	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	28	28	23	17
liczba przyznanych świadczeń	592	588	536	404
łącznie kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	202.449	213.776	201.731	165.663

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim.

Realizując zapisy ustawy o Karcie Dużej Rodziny, stanowiącej system zniżek dla rodzin wielodzietnych, w latach 2020-2023 OPS zajmował się także wydawaniem Kart Dużej Rodziny. W 2023 r. w gminie wydano 212 Kart Dużej Rodziny w formie elektronicznej i tyle samo w formie tradycyjnej; po raz pierwszy o KDR ubiegały się 102 rodziny.

Ośrodek realizował również zadania z zakresu przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (domowej), świadcząc pracę socjalną wobec osób doznających przemocy i stosujących przemoc, zapewniając rodzinom wsparcie psychologa oraz odpowiadając za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego w Lubieniu Kujawskim. W 2023 r. objął on procedurą „Niebieskie Karty” 12 osób, powołując do każdej grupę diagnostyczno-pomocową, które odbyły łącznie 23 posiedzenia.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Na terenie gminy Lubień Kujawski, oprócz Ośrodka Pomocy Społecznej, funkcjonują inne placówki pomocowe, zarówno prowadzone przez gminę, jak i powiat włocławski. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Podmioty udzielające wsparcia w gminie

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Dzienny Dom Senior+ w Lubieniu Kujawskim ul. 1 Maja 44, 87-840 Lubień Kujawski	Zakres oferowanych usług: aktywizowanie seniorów, rozwijanie zainteresowań; zajęcia warsztatowe, edukacyjne, kulturalne, artystyczne i ruchowe. Kategoria klienta: osoby w wieku emerytalnym.
Dom Pomocy Społecznej w Rzeżewie 87-840 Lubień Kujawski	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby w podeszłym wieku.

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Ostoja”ul. Żwirki i Wigury 4A
87-840 Lubień Kujawski**Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Przystań” w Lubieniu Kujawskim**ul. Żwirki i Wigury 4B
87-840 Lubień Kujawski**Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubieniu Kujawskim**ul. Wojska Polskiego 18,
87-840 Lubień Kujawski**Zakres oferowanych usług:** całodobowa opieka i wychowanie zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej.**Kategoria klienta:** dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.**Zakres oferowanych usług:** całodobowa opieka i wychowanie zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej.**Kategoria klienta:** dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.**Zakres oferowanych usług:** udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia oraz udzielanie rodzicom i nauczycielom porad związanych z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży.**Kategoria klienta:** dzieci, młodzież, pedagodzy, nauczyciele i rodzice.

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku.

Mieszkańcy gminy mają również możliwość korzystania z oferty instytucji wsparcia poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Podmioty udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku ul. Stodólna 68, 87-800 Włocławek	Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy domowej, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Jaksicach ul. Sportowa 4, 88-181 Jaksice	Zakres oferowanych usług: ochrona i wsparcie osób doświadczających przemocy domowej, „niebieski pokój” Kategoria klienta: osoby dotknięte przemocą domową (placówka ma zasięg ogólnopolski).
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Jaś” w Brześciu Kujawskim Brzezie 35E 87-880, Brześć Kujawski	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka i wychowanie zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Małgosia” w Brześciu Kujawskim Brzezie 35D 87-880 Brześć Kujawski	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka i wychowanie zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.

Dom Pomocy Społecznej w WilkowiczkachWilkowiczki 25,
87-850 Choceń**Dom Pomocy Społecznej w Kowalu**ul. Kopernika 19,
87-820 Kowal**Dom Pomocy Społecznej w Kurowie**Kurowo-Parcele 44,
87-821 Baruchowo**Schronisko dla Osób Bezdomnych z usługami opiekuńczymi w Brodnicy Brodnickiego Centrum Caritas im. bpa Jana Chrapka**Caritas Diecezji Toruńskiej, ul. Gajdy 3,
87-300 Brodnica**Zakres oferowanych usług:** całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców.**Kategoria klienta:** osoby dorosłe z niepełnosprawnością intelektualną.**Zakres oferowanych usług:** całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców.**Kategoria klienta:** osoby przewlekle somatycznie chore.**Zakres oferowanych usług:** całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców.**Kategoria klienta:** osoby przewlekle psychicznie chore.**Zakres oferowanych usług:** całodobowe schronienie z wyżywieniem; usługi opiekuńcze.**Kategoria klienta:** osoby w kryzysie bezdomności.

Źródło danych: Starostwo Powiatowe i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku.

4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROCES STARZENIA SIĘ

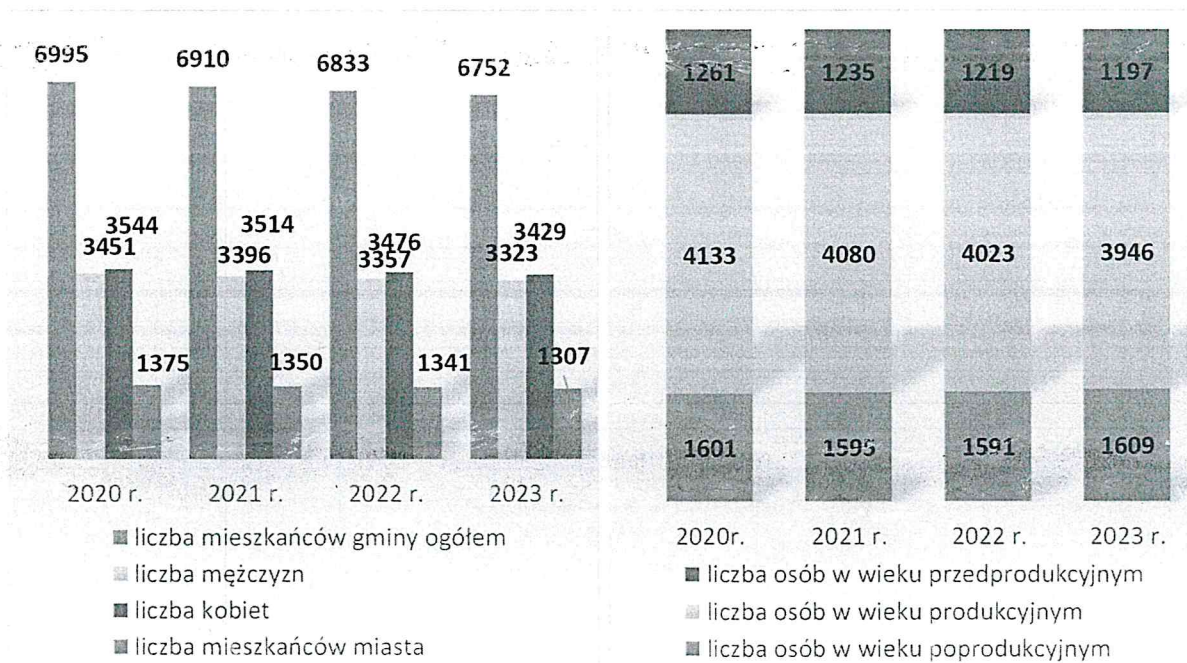
Z danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 wynika, że w Polsce mieszka 38.036 tys. osób (48,3% populacji stanowią mężczyźni, a 51,7% kobiety). W ciągu dekady liczba ludności kraju zmniejszyła się o 476 tys. osób.

Liczba ludności Polski spada stale od 2013 r., a demografowie prognozują, że trend spadkowy utrzyma się przez wiele następnych lat i prawdopodobne, że w 2035 r. Polska liczyć będzie już tylko ok. 36 mln mieszkańców. Jako możliwe przyczyny wskazywane są uwarunkowania ekonomiczne, demograficzne i kulturowe. Przy czym procesy nie przebiegają jednakowo dla każdego regionu.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2020-2023 liczba ludności gminy Lubień Kujawski zmniejszała się z roku na rok (z 6.995 w 2020 r. do 6.762 w 2023 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród mieszkańców stanowiły kobiety. Na terenach wiejskich gminy zamieszkiwało 80% ogółu jej ludności.

W analizowanym okresie stale zmniejszała się liczba dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym. W 2023 r. wzrosła liczba osób starszych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

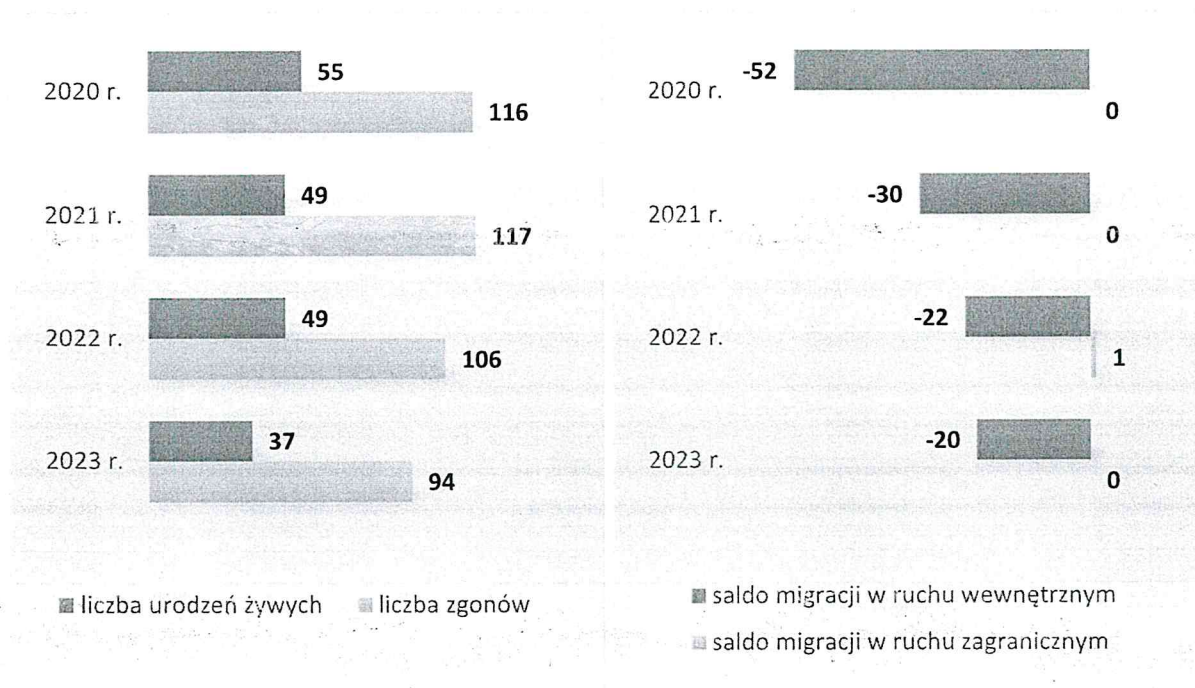
Wykresy 17-18. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2020-2023

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w analizowanym okresie przyrost naturalny w gminie był ujemny (-61 w 2020 r., -68 w 2021 r., po -57 w latach 2022-2023). podobnie, jak saldo migracji w (-52 w 2020 r., -30 w 2021 r., -23 w 2022 r., -20 w 2023 r.) Mieszkańcy gminy najczęściej wyprowadzają się do większych miejscowości, szczególnie do Łodzi, ale także za granicę – do Anglii, Belgii, Holandii i Niemiec.

Dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i salda migracji mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 19-20. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2020-2023

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy zwrócić uwagę na systematycznie rosnący udział osób starszych w populacji gminy. W latach 2020-2023 współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi był wysoki i stale zwiększał się (29,6 w 2020 r., 29,9% w 2021 r., 30,5 w 2022 r., 31,8 w 2023 r.), podobnie jak odsetek osób w wieku 65+ wśród ogółu mieszkańców gminy (19,4 w 2020 r., 19,6 w 2021 r., 19,9 w 2022 r., 20,7 w 2023 r.) Na tej podstawie przypuszczać należy, że gmina doświadcza postępującego procesu starzenia się społeczności lokalnej.

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2021 wskazują na duże zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku w całym kraju. W okresie międzyspisowym zmniejszył się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym – z 18,7% w 2011 r. do 18,4% w 2021 r., a także w wieku produkcyjnym – z 64,4% w 2011 r. do 59,3% w 2021 r. Wyraźnie zwiększył się natomiast udział ludności w wieku poprodukcyjnym – z 16,9% do 22,3%, co oznacza, że w ciągu dekady przybyło blisko 2 miliony osób w grupie wieku 60/65 lat i więcej, a tym samym już więcej niż co 5 mieszkańców Polski ma ponad 60 lat.

Mający obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu

Statystycznego do 2025 r. będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilali osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 r. znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje się, że w 2040 r. osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych.

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

Postępujący proces starzenia się lokalnej społeczności staje się nowym wyzwaniem dla pomocy społecznej. Należy przy tym pamiętać, że w najbliższej perspektywie – do 2025 r. będziemy mieć do czynienia z 2. grupami seniorów – młodszą (do 79 lat) i starszą (80 lat i więcej). Istnieje więc potrzeba podjęcia działań adresowanych do obu grup – prewencyjnych, zapobiegających chorobom i niedołęstwu, umożliwiających podnoszenie jakości życia i wykorzystanie potencjału młodszych oraz opiekuńczych wobec starszych.

Mając na uwadze zróżnicowanie grupy seniorów nie można postrzegać ich potrzeb i potencjału w jednakowy sposób. W tej grupie znajdują się zarówno osoby aktywne fizycznie i społecznie, samodzielne, utrzymujące satysfakcjonujące relacje z bliskimi i przyjaciółmi; osoby samodzielne, które mają potencjał i chęć rozwoju, ale potrzebują zachęty, informacji i wskazówek do aktywnego udziału w życiu społecznym; osoby częściowo zależne, które potrzebują czasowego wsparcia i opieki, jak również osoby niesamodzielne, całkowicie zależne od pomocy innych. Planując i realizując działania na rzecz seniorów należy więc uwzględnić potrzeby każdej z tych grup.

W gminie Lubień Kujawski obserwuje się wzrost liczby osób starszych, samotnych, o niskich dochodach, które nie mogą liczyć na pomoc najbliższych. W związku z tym zwiększa się zapotrzebowanie na takie świadczenia, jak usługi opiekuńcze i kierowanie do domów pomocy społecznej. Seniorzy w gminie doświadczają także problemów zdrowotnych, borykają się z trudnymi relacjami rodzinnymi i sąsiedzkimi.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim wspiera seniorów, m.in. poprzez pracę socjalną, usługi opiekuńcze, pomoc finansową, pomoc rzeczową w postaci posiłków i kierowanie do domów pomocy społecznej. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Formy świadczeń dla osób starszych (65 lat i więcej) udzielonych w gminie w latach 2020-2023

formy świadczeń	liczba osób, którym przyznano świadczenie				liczba i kwota świadczeń			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
zasiłek stały	5	4	5	8	60/ 37.572	42/ 24.843	55/ 35.865	75/ 46.371
zasiłek celowy i celowy specjalny	21	32	22	16	42/ 8.562	60/ 14.257	40/ 11.199	26/ 5.428
usługi opiekuńcze	16	17	21	24	3.853/ 87.483	2.961/ 66.316	3.778/ 84.617	2.437/ 63.758

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim.

Poza Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim, na terenie gminy działają także inne podmioty świadczące i mogące, w razie potrzeby, świadczyć wsparcie seniorom z gminy. Są to m.in.: Dzienny Dom Senior+ w Lubieniu Kujawskim (ul. 1 Maja 44, 87-840 Lubień Kujawski), Koło Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Lubieniu Kujawskim, Caritas Archidiecezji Włocławskiej, oraz działające w gminie Koła Gospodyń Wiejskich.

Na terenie gminy organizowane są przedsięwzięcia kulturalne, rozrywkowe i sportowo-rekreacyjne, w których uczestniczą lub mogą uczestniczyć seniorzy. Prowadzone są zajęcia w Dziennym Domu Senior+ i w Centrum Kultury w Lubieniu Kujawskim; seniorzy świętują szczególnie Dzień Seniora, Dzień Kobiet i Dożynki; organizowane są dla nich spotkania integracyjne, dostępna jest siłownia na świeżym powietrzu.

5. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W gminie Lubień Kujawski funkcjonują 3 podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz działają 2 apteki. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Podmioty lecznicze i apteki w gminie

nazwa podmiotu	adres podmiotu
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Medycyny Rodzinnej Jarosław Waczyński w Kłóbce	Kłóbka 10, 87-840 Lubień Kujawski
Zakład Opieki Zdrowotnej w Lubieniu Kujawskim Centrum Diagnostyczno-Lecznicze Barska w Lubieniu	ul. Żwirki i Wigury 3, 87-840 Lubień Kujawski
Prywatny Gabinet Stomatologiczny GDAKIDENT w Lubieniu Kujawskim	ul. 1 Maja 32, 87-840 Lubień Kujawski
Apteka Polska Henryk Cierpikowski sp. j. w Lubieniu Kujawskim	ul. 1 Maja 44A, 87-840 Lubień Kujawski
Apteka Pod Żółtą Wagą Izabela Błażejczyk w Lubieniu Kujawskim	ul. 1 Maja 46, 87-840 Lubień Kujawski

Źródło danych: Urząd Miejski w Lubieniu Kujawskim.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, po spadku w 2022 r., rok później wzrosła liczba porad udzielonych w gminie w ramach ambulatoryjnej (podstawowej i specjalistycznej) opieki zdrowotnej (35.138 w 2020 r., 36.493 w 2021 r., 36.086 w 2022 r., 37.645 w 2023 r.). Na terenie gminy brakuje lekarzy specjalistów z zakresu: geriatry, okulistyki, ortopedii, kardiologii, stomatologii (w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia) i psychiatrii.

Specjalistyczne świadczenia zdrowotne, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz nocną i świąteczną opiekę lekarską i pielęgniarską dla mieszkańców gminy realizują placówki działające we Włocławku. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Podmioty lecznicze spoza gminy, realizujące dla mieszkańców gminy specjalistyczne świadczenia zdrowotne, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz nocną i świąteczną opiekę lekarską i pielęgniarską

nazwa jednostki	adres jednostki
Wojewódzki Szpital Specjalistyczny we Włocławku	ul. Wieniecka 49, 87-800 Włocławek
Nocna i Świąteczna Opieka Zdrowotna w siedzibie Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego we Włocławku	ul. Wieniecka 49, 87-800 Włocławek
Nocna i Świąteczna Opieka Zdrowotna we Włocławku	ul. Lunewil 15, 87-800 Włocławek
Nocna i Świąteczna Opieka Zdrowotna we Włocławku	ul. Kilińskiego 16, 87-800 Włocławek
Nocna i Świąteczna Opieka Zdrowotna we Włocławku	ul. Lunewil 15, 87-800 Włocławek

Źródło danych: Urząd Miejski w Lubieniu Kujawskim.

Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Lubień Kujawski zajmuje się Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności we Włocławku. Według jego danych, po stałym wzroście w latach 2020-2022, w 2023 r. liczba wydanych mieszkańcom gminy orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16. roku życia) spadła (11 w 2020 r., 22 w 2021 r., 34 w 2022 r., 13 w 2023 r.), z kolei liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16. roku życia) ulegała wahaniom (97 w 2020 r., 121 w 2021 r., 103 w 2022 r., 168 w 2023 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZON We Włocławku do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2020-2023

	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
liczba osób zaliczonych do niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności	108	143	137	181
w tym: liczba osób do 16. roku życia zaliczonych do niepełnosprawności	11	22	34	13
liczba osób w wieku 16 lat i więcej zaliczonych do stopnia niepełnosprawności	97	121	103	168

Źródło danych: Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności we Włocławku.

Do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności wśród osób do 16. roku życia należały: całościowe zaburzenia rozwojowe (6 osób w 2020 r., 5 w 2021 r., 7 w 2022 r.), inne przyczyny, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego (3 osoby w 2020 r., 2 w 2021 r., 5 w 2022 r., 4 w 2023 r.), upośledzenie umysłowe (3 osoby w 2021 r., 4 w 2022 r., 1 w 2023 r.) i choroby neurologiczne (3 osoby w 2021 r., po 2 w latach 2022-2023), a wśród osób w wieku 16 lat i więcej upośledzenie narządu ruchu (27 osób w 2020 r., 41 w 2021 r., 34 w 2022 r., 47 w 2023 r.), choroby układu oddechowego i krążenia (15 osób

w 2020 r., 25 w 2021 r., 18 w 2022 r., 33 w 2023 r.), choroby neurologiczne (16 osób w 2020 r., 14 w 2021 r., 12 w 2022 r., 23 w 2023 r.), choroby psychiczne (7 osób w 2020 r., 13 w 2021 r., 19 w 2022 r., 15 w 2023 r.) oraz inne przyczyny, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego (9 osób w 2020 r., 7 w 2021 r., 8 w 2022 r., 12 w 2023 r.).

Oddział Regionalny Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Bydgoszczy w ramach swojej działalności zajmuje się m.in. wydawaniem orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i samodzielnej egzystencji oraz o całkowitej lub czasowej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2020-2023 w odniesieniu do mieszkańców gminy Lubień Kujawski przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Orzeczenia o niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane mieszkańcom gminy przez KRUS w latach 2020-2023

	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
liczba orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy i do samodzielnej egzystencji	1	2	2	0
liczba orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy	31	47	34	33
liczba orzeczeń o czasowej niezdolności do pracy	12	4	16	13

Źródło danych: Oddział Regionalny Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Bydgoszczy.

Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Toruniu w ramach swojej działalności m.in. wydaje orzeczenia o trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, o trwałej całkowitej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy oraz o trwałej częściowej lub okresowej częściowej niezdolności do pracy. Dane szczegółowe w tym zakresie za 2022 i 2023 r. w odniesieniu do mieszkańców gminy Lubień Kujawski przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Osoby* z orzeczoną niezdolności do pracy zamieszkałe w gminie, otrzymujące świadczenia wypłacane z ZUS na koniec 2022 i 2023 r.**

	liczba osób (w tys.) w 2022 r.	liczba osób (w tys.) w 2023 r.
trwała całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	0,08	0,08
okresowa całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	0,02	0,01

trwała całkowita niezdolność do pracy	0,06	0,06
okresowa całkowita niezdolność do pracy	0,03	0,03
trwała częściowa niezdolność do pracy	0,09	0,10
okresowa częściowa niezdolność do pracy	0,03	0,02

Źródło danych: Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Toruniu.

* bez osób pobierających świadczenia na mocy umów międzynarodowych oraz bez osób mających również prawo do świadczenia rolniczego (dane bezpośrednio z badania świadczeń emerytalno-rentowych)

** osoby otrzymujące świadczenia wypłacane przez ZUS to osoby, które pobierają: emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalne oraz osoby uprawnione do rent rodzinnych

Za najważniejsze problemy, które dotyczą osoby z niepełnosprawnością w gminie, uznaje się: utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów i rehabilitacji, bariery architektoniczne, brak pomocy ze strony rodziny oraz zbyt małą ilość środków finansowych na zatrudnienie większej liczby opiekunek domowych świadczących usługi opiekuńcze.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim obejmuje wsparciem część osób z niepełnosprawnością, pomagając im wypełniać role społeczne i zawodowe. W 2020 r. z powodu niepełnosprawności ze świadczeń pomocy społecznej w gminie skorzystało 48 rodzin liczących 92 osoby, rok później – 49 rodzin liczących 100 osób, a w 2022 r. – 51 rodzin liczących 102 osoby, a w 2023 r. – 47 rodzin liczących 95 osób.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat form pomocy udzielanej przez OPS osobom z niepełnosprawnością w gminie.

Tabela 17. Formy świadczeń dla osób z niepełnosprawnością udzielonych w gminie w latach 2020-2023

formy świadczeń	liczba osób, którym przyznano świadczenie				liczba i kwota świadczeń			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
zasiłek stały	34	33	38	34	358,209.814	369,218.374	362,239.956	331,224.259
zasiłek celowy	16	18	18	16	37,8.294	43,10.118	36,7.444	41,7.913
specjalistyczne usługi opiekuńcze	10	10	11	12	2.218,166.332	2.928,219.600	2.865,257.823	3.860,455.202

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim.

Poza ww. formami wsparcia oferowanymi przez OPS, gmina zapewnia osobom z niepełnosprawnością bezpłatny dostęp do wypożyczalni sprzętu specjalistycznego (specjalistyczne łóżka z pilotem, wózki inwalidzkie, balkoniki, chodziki, wózki kąpielowe) oraz organizuje dowóz, np. do lekarza i na rehabilitację.

Poza Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Lubieniu Kujawskim, do podmiotów działających na rzecz mieszkańców gminy z niepełnosprawnością należą: m.in.: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku (ul. Stodolna 68, 87-800 Włocławek), Dom Pomocy Społecznej w Wilkowiczkach (Wilkowiczki 25, 87-850 Choceń) i Dom Pomocy Społecznej w Kurowie (Kurowo-Parcele 44, 87-821 Baruchowo).

6. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC DOMOWA

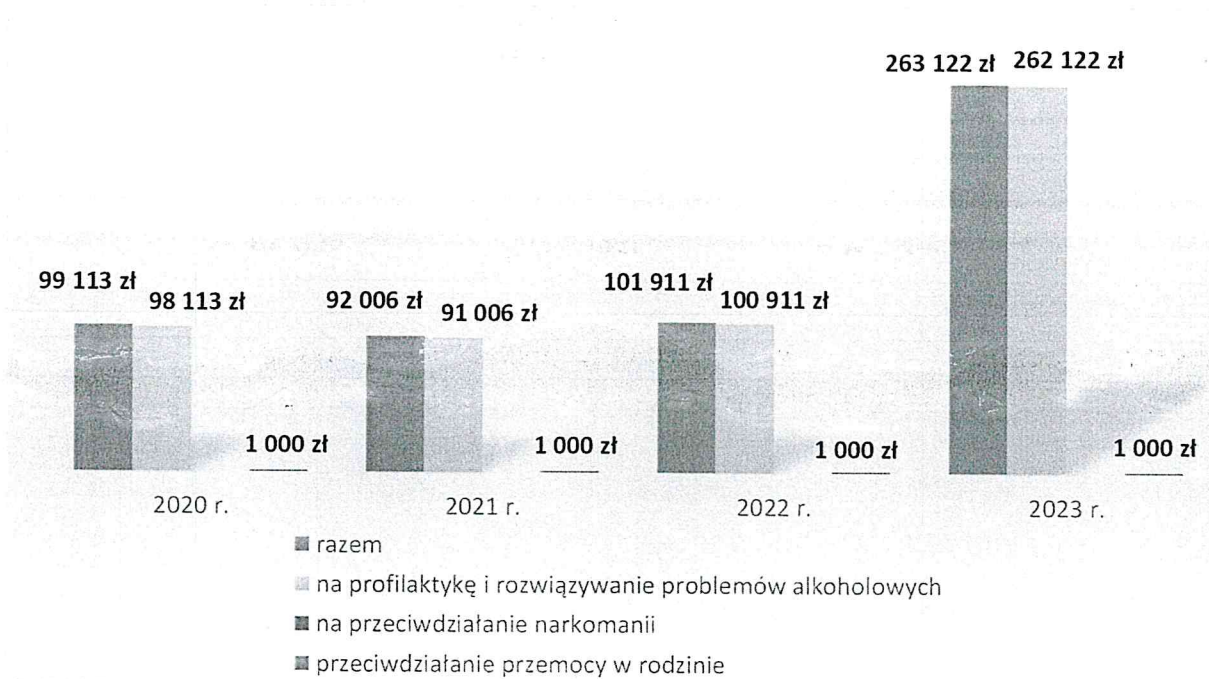
Alkoholizm, narkomania i przemoc domowa są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie, choć występuje również w rodzinach o wysokim statusie społecznym. Doznającymi przemocy są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od osoby stosującej przemoc. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby z niepełnosprawnością, starsze i chore.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy domowej oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie Lubień Kujawski na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w latach 2020-2023.

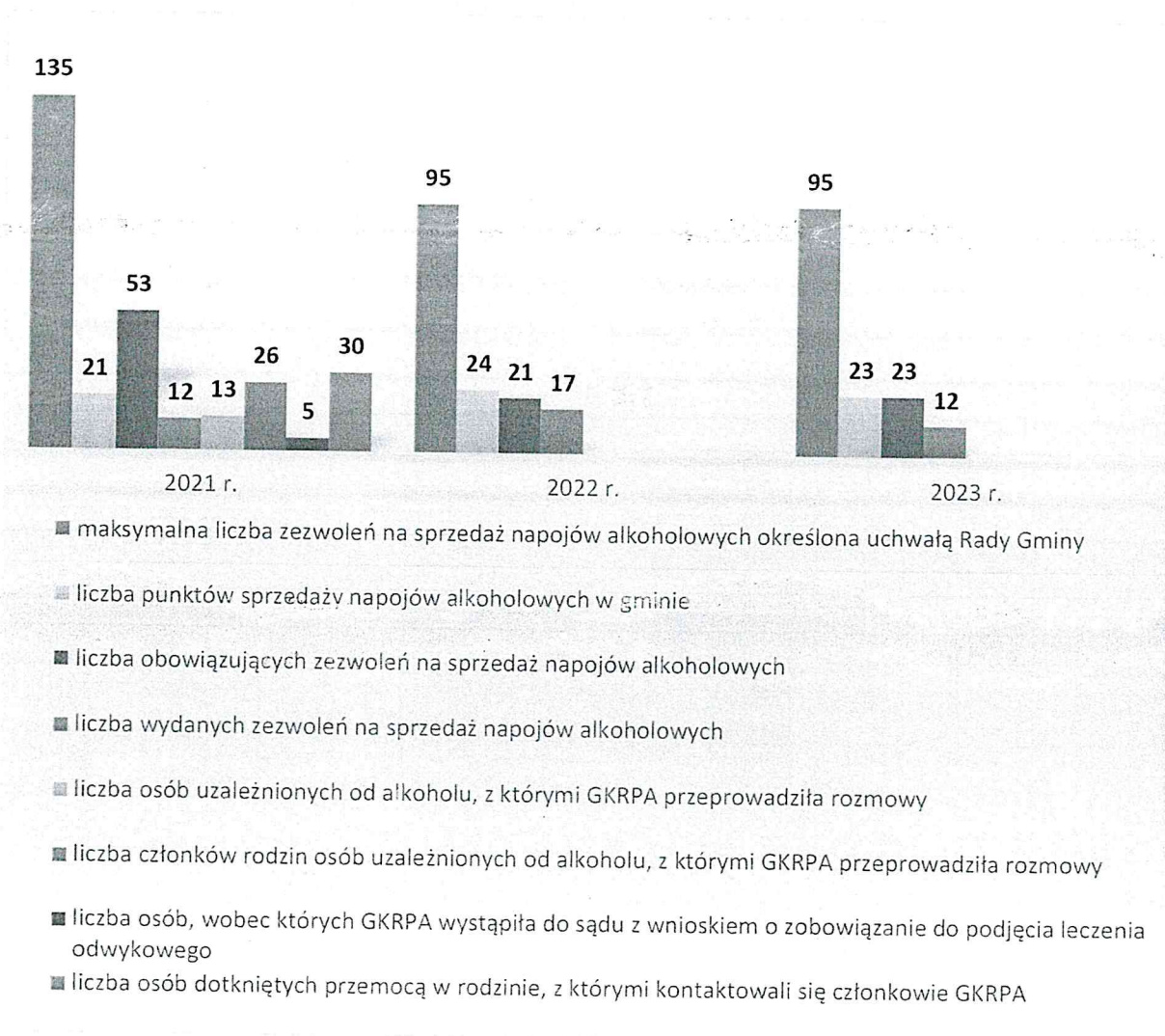
Wykres 21. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2020-2023

Źródło danych: Urząd Miejski w Lubieniu Kujawskim.

W 2023 r., w stosunku do lat 2020-2022, znacznie wzrosła wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych (99.113 zł w 2020 r., 92.006 zł w 2021 r., 101.911 zł w 2022 r., 263.122 zł w 2023 r.).

Poniższy wykres przedstawia wybrane dane na temat rynku napojów alkoholowych w gminie Lubień Kujawski, a także aktywności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która zajmuje się inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz integracją społeczną osób uzależnionych. W ramach swoich zadań Komisja m.in. opiniuje wnioski w sprawie wydania lub cofnięcia zezwolenia na alkohol, przeprowadza rozmowy motywujące, udziela porad osobom uzależnionym od alkoholu oraz członkom ich rodzin oraz podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Wykres 22. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2021-2023

Źródło danych: Urząd Gminy Lubień Kujawski.

W 2021 r. określona uchwałą Rady Miejskiej maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w gminie była wyższa niż w latach 2022-2023 taka sama (135 w 2021 r., po 95 w latach 2022-2023). Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych była zbliżona (21 w 2021 r., 24 w 2022 r., 23 w 2023 r.), a liczba obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w 2021 r. była wyższa niż w latach 2022-2023 (53 w 2021 r., 21 w 2022 r., 23 w 2023 r.). W 2022 r. liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych była wyższa niż w 2021 i 2023 r. (12 w 2021 r., 17 w 2022 r., 12 w 2023 r.).

W 2021 r. GKRPA przeprowadzała rozmowy z osobami uzależnionymi od alkoholu (13 osób) i członkami rodzin tych osób (26 osób), a także występowała do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia alkoholowego